

סימן שיט

סעיף א': "הבורר אוכל מתוך פסולת או שהיו לפניו שני מיני אוכלים ובירר מין ממין אחר בנפה ובכברה חייב. בקנון ובתמחוי פטור אבל אסור. ואם בירר בידו לאכול לאלתר מותר".

תמיהות על שיטת המכריע * שיטה חדשה בביאור הסוגיא * והיא שיטת הרשב"א * בירור שיטות הראשונים

הנה¹ בספר המכריע סי' כ"ג ס"ל דאוכל מתוך הפסולת. הוי שינוי ולכן פטור בכל ענין אפי' בנפה

ביאורים

מקורות

א. ז"ל המכריע: "גרסינן במסכת שבת בפרק כלל גדול [דף ע"ד ע"א] "הזורר והבורר וכו' אלא א' רב יוסף בורר ואוכל" וכו',

"מאוד נדחקתי לעמוד על דיני הברירה ומה שבידי לפרש אפרש. "בורר ואוכל ביד בורר ומניח ביד" פי' האי מניח לאלתר הוא כדי לאכול באותה סעודה דומיא דלאכול, ואע"פ שלא לאלתר הוא עושה - דוקא ביד הוא מותר שהוא שינוי גמור, אבל בקנון ובתמחוי הוא שינוי קצת פטור אבל אסור, ובנפה ובכברה דהוא מלאכה גמורה חייב חטאת, דאע"ג דלאכול מיד קא עביד הוה ל' כאופה ומבשל מיד דחייב חטאת כדאקשינן לעילא.

"מתקיף לה רב המנונא מידי קנון ותמחוי ונפה וכברה קתני" וכו'. פי' לא סבר רב המנונא את דברי רב יוסף לומר שאין הלכה כמותו. דודאי כן הלכה, אלא מיהו פי' דברי הברייתא אינו מיושב יפה דלא תנו קנון ותמחוי נפה וכברה.

"אלא אמר רב המנונא בורר ואוכל אוכל מתוך פסולת בורר ומניח אוכל מתוך פסולת אבל פסולת מתוך אוכל לא יברור ואם בירר חייב חטאת", נ"ל דרב המנונא בנפה ובכברה קאמר (ומשום) [ומש"ה] חייב חטאת בפסולת מתוך אוכל ואע"ג דהוא בורר לאכול. וגם רב יוסף שחייב בנפה ובכברה כפסולת מתוך אוכל חייב דאלו אוכל מתוך פסולת שינוי הוי ולא מחייב עלי' חטאת לעולם כדתנן בפ"ק דביצה [דף י"ד ע"ב] "הבורר קטנית ב"ט ב"ש אומרים בורר אוכל ואוכל"

[1] כדי לברר את דברי רבינו המחודשים דלהלן, נביא בתחילה את תורף דברי הפוסקים בקוצר.

ז"ל הגמ' בשבת (עד, א) "היו לפניו מיני אוכלין, בורר ואוכל בורר ומניח, ולא יברור, ואם בירר חייב חטאת.

מאי קאמר, אמר עולא - הכי קאמר, בורר ואוכל לבו ביום, בורר ומניח לבו ביום, ולמחר לא יברור ואם בירר חייב חטאת. מתקיף לה רב חסדא - וכי מותר לאפות לבו ביום, וכי מותר לבשל לבו ביום, אלא אמר רב חסדא - בורר ואוכל פחות מכשיעור, בורר ומניח פחות מכשיעור, וכשיעור לא יברור ואם בירר חייב חטאת. מתקיף לה רב יוסף - וכי מותר לאפות פחות מכשיעור, אלא אמר רב יוסף - בורר ואוכל ביד, בורר ומניח ביד, בקנון ובתמחוי לא יברור ואם בירר פטור אבל אסור, ובנפה וכברה לא יברור ואם בירר חייב חטאת. מתקיף לה רב המנונא - מידי קנון ותמחוי קתני, אלא אמר רב המנונא - בורר ואוכל אוכל מתוך הפסולת, בורר ומניח אוכל מתוך הפסולת, פסולת מתוך האוכל לא יברור ואם בירר חייב חטאת. מתקיף לה אביי - מידי אוכל מתוך פסולת קתני, אלא אמר אביי - בורר ואוכל לאלתר, בורר ומניח לאלתר, ולבו ביום לא יברור, ואם בירר נעשה כבורר לאוצר וחייב חטאת. אמרוה רבנן קמי דרבא אמר להו שפיר אמר נחמני".

והעולה מכל הנ"ל - דבה' אופנים יש לפרש לשון הברייתא, הא' - שיטת עולא דלבו ביום מותר לברור, אך למחרת חייב חטאת, הב' - שיטת רב חסדא דפחות מכשיעור בורר, כשיעור חייב. הג' - שיטת רב יוסף דביד מותר, בקנון ותמחוי אסור, בנפה וכברה חייב. הד' - שיטת רב המנונא דאוכל מתוך פסולת מותר פסולת מתוך אוכל חייב. הה' - שיטת אביי, לאלתר מותר לבו ביום חייב.

והנה בפירוש השיטות הנ"ל נחלקו הפוסקים, ורבינו סלל בזה דרך חדשה, ומצא לה סימוכין בדברי הרשב"א (בחיידושיו ובעבוה"ק ששניהם משלימים זא"ז, וכדלקמן), ונקדים דזה פשוט דלית הלכתא כעולא - דהרי אביי חלק עליו להדיא, [וכבר אמר רבא ד"שפיר אמר נחמני"], וכן ס"ל להפוסקים דלית הלכתא כרב חסדא, [וטעמם ז"ל - דכן משמע מלשון הגמ' שעל שניהם הק' בסברא "וכי מותר" כו' (ולא ממשמעות הלשון) ולכן משמע להו להפוסקים דנדחו דבריהם לגמרי]. אך בבירור שיטת רב יוסף ורב המנונא ואביי נחלקו הפוסקים, [ומצינו בזה - לדברי רבינו - ד' שיטות וכדלהלן].

[2] ר"ל, דמדברי המכריע עולה, דבאמת כל ג' אמוראים הללו לא פליגי אהדדי אליבא דהלכתא, ונחלקו רק בפירוש דברי הברייתא, (ומדברי כולם יחד יש להסיק מהי ההלכה למעשה), דרב יוסף מפרש דהברייתא בכל פרטי' עסקה בבורר פסולת מתוך אוכל כדי לאכול לאלתר, ולכן קבעה אומר ד"בורר ואוכל ביד . . ואם בירר בנפה וכברה חייב חטאת", ומדבריו יש ללמוד